

Шляхи формування професійних
компетентностей майбутніх столярів через
використання

кейс-методу (case study)

в навчальний процес

Ключем до всякої науки є знак питання.

Оноре де Бальзак

Вступ

В умовах розвитку науково-виробничих технологій на ринку будівельної продукції та постійного впровадження новітніх технологій, сучасний робітник будівельної галузі має бути високо кваліфікованим та здатним до адаптації і мобільності. Основним якісним показником формування професійних компетентностей кваліфікованих робітників є високий рівень самостійного оволодіння новими знаннями, уміння пошуку корисної навчальної інформації із різних джерел та практичне використання її для набуття професійної майстерності, для безперервного навчання.

Погляди академіка С. Я.Батишева на проблему поєднання професійного навчання з виробничою працею в професійно - технічних навчальних закладах є дороговказом для сучасного покоління педагогів, вчених і практиків, котрі опікуються проблемами професійної освіти.

За С. Я .Батишевим, "професійна педагогіка – не ізольована система знань, вона має відобразити цей процес, осмислити його і вплинути на нього. А для цього необхідно знати як закони виробництва, так і закони педагогіки".

Для якісної професійної підготовки будівельників необхідним є впровадження в навчальний процес передового педагогічного досвіду, удосконалення методики проведення уроків через активні форми і методи навчання.

Термін «метод навчання» має різні наукові трактування. Більшість авторів схильні вважати, що метод навчання – це спосіб організації навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається. А проблема активних методів

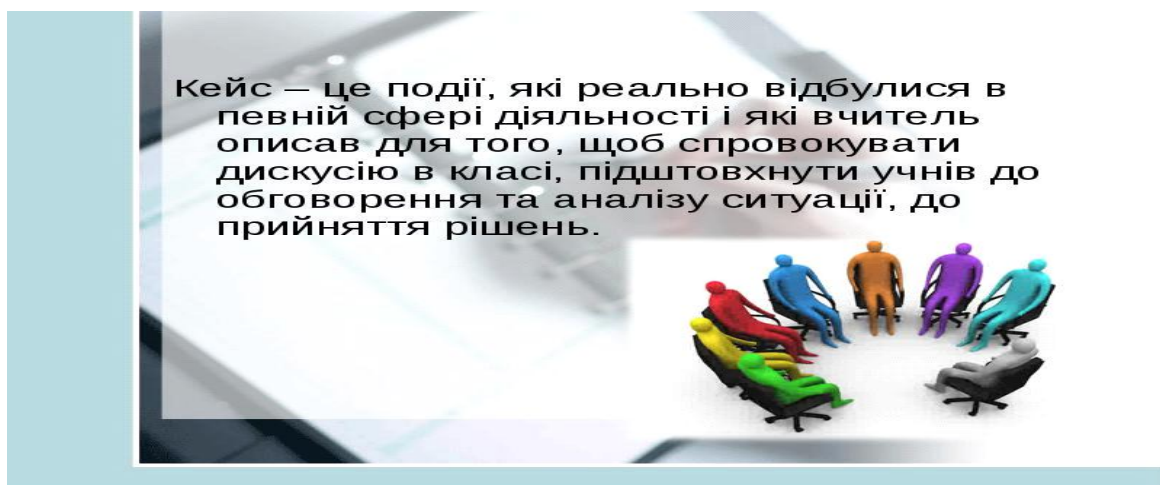
навчання у теорії методів навчання є однією з найбільш дискусійних, навіть через те, що різноманітність активних методів навчання достатньо велика.

Методи активного навчання – одна із деяких можливостей значно підвищити ефективність навчання. Активні методи навчання містять у собі будь-які способи, прийоми, інструменти розробки, проведення і удосконалення процесу навчання через те, що вони відповідають наступним вимогам :

1. Співробітництво викладача і учня, учня з учнем в команді або з суперником.
2. Активна участь учня – вимушена активізація його.
3. Максимальна наближеність результатів навчання до сфери практичної професійної діяльності учнів.

Кейс-метод (case study) як форма інтерактивного навчання

Одним з методів, який дозволяє врахувати новітні тенденції в освіті та професійну спрямованість навчального процесу підготовки майбутніх кваліфікованих робітників є *кейс-метод*, який набуває широкого застосування. Це пов'язано з тим, що він передбачає використання реальних ситуацій, які дозволяють поставити учня ще на етапі його професійної підготовки в конкретні умови його майбутньої професійної діяльності.

Проблема впровадження методу case study в практику ПТНЗ є актуальною, що обумовлюється двома тенденціями :

- перша стосується розвитку освіти, її орієнтації не стільки на отримання конкретних знань, скільки на формування професійної компетентності, умінь і навиків розумової діяльності, розвиток здібностей особи, серед яких особлива увага приділяється здібностям до навчання, умінню переробляти величезні масиви інформації;

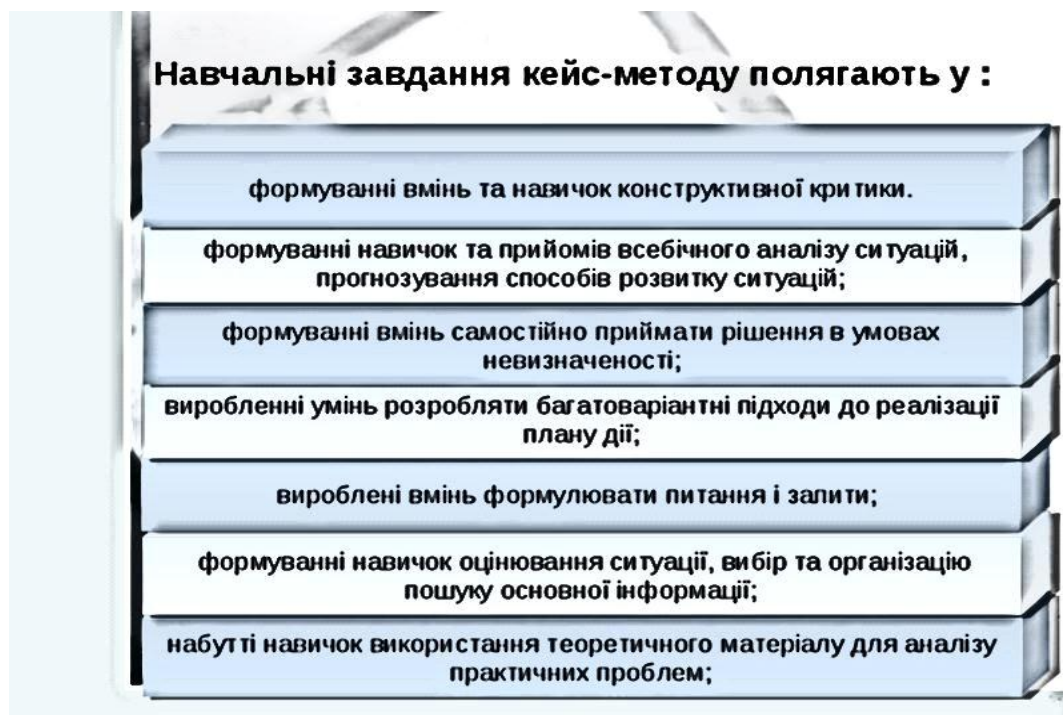
- друга витікає з розвитку вимог якості фахівця, який повинен володіти також здатністю оптимальної поведінки в різних ситуаціях, відрізнитися системністю і ефективністю дій в нестабільних умовах сьогодення . Новизна і особливості використання case-study вимагають детального аналізу даного методу як виду інтерактивних форм навчання, адаптації до особливостей використання при викладанні різних дисциплін.

Кейс-метод почав застосовуватися ще на початку ХХ століття. Його розробили англійські науковці М. Шеверон, Ф. Едейем, К. Ейтс. Вперше цей метод був використаний у 1910 році при викладі управлінських дисциплін у Гарвардській школі. Гарвардська школа бізнесу дає таке визначення методу кейсів: «Метод навчання, за якого студенти і викладачі приймають участь у безпосередньому обговоренні ділових ситуацій. Такі кейси, складені у письмовій формі, виходячи з досвіду реальних людей, які працюють у сфері підприємництва, вивчаються і обговорюються студентами. Вони складають основу бесіди академічної групи під керівництвом викладача. Тому метод кейсів включає одночасно і особливий вид навчального матеріалу, і особливі спроби використання цього матеріалу в навчальному процесі» [1].

Сутність кейс-методу (case study) – методу ситуаційного аналізу – полягає у тому, що тим, хто навчається, пропонується осмислити реальну професійну ситуацію, опис якої водночас відображає не тільки якусь практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, які необхідно засвоїти з метою її розв'язання. Основне у викладеній проблемі те, що вона не має однозначних рішень [2, с.7].

Завдання викладача полягає у підборі реального матеріалу, а завдання учнів – розв’язати поставлену проблему.

Основна функція кейс-методу – навчити учнів вирішувати складні проблеми, які неможливо розв’язати аналітичним способом. Виконання учнями кейсів передбачає здобуття знань у вигляді певного фактичного матеріалу, засвоєння основних понять, законів, формування вмінь і навичок. З іншого боку, кейси повинні розвивати творче мислення учнів, формувати пізнавальну потребу, забезпечувати переростання її в інтерес, у пізнавальну активність аж до досягнення самостійності.

Навчальні завдання кейс-методу

Як слушно зауважує вчений, на ефективність процесу застосування сучасних освітніх технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників впливають такі фактори:

- стан соціально-психологічного клімату в учнівському колективі;
- соціальна важливість професії;
- рівень професіоналізму педагогічного колективу навчального закладу,

- наявність науково обґрунтованого, професійно спрямованого плану навчально-виховної роботи;
- індивідуальні здібності учнів;
- здатність викладача до ефективного впровадження сучасних освітніх технологій;
- дидактична орієнтація на вироблення позитивного мотивованого ставлення учнів до нового;
- аналіз схеми управління впровадженням сучасних освітніх технологій у підготовці майбутніх фахівців [9].

Усі перераховані вище компоненти і є елементами структури педагогічних умов застосування сучасних освітніх технологій професійної підготовки майбутніх фахівців столярної справи.

Кейси поділяються на:

- науково-дослідницькі;
- практичні;
- навчальні.

Будь-який кейс включає в себе такі компоненти:

- ситуація (проблема, історія із реального життя, випадок);
- контекст ситуації (історичний, хронологічний, особливості дії учасників ситуації);
- коментарі ситуації;
- завдання для роботи з кейсом;
- різні додатки;
- методичні рекомендації для викладача.

Кейс має задовольняти таким вимогам:

- відповідати чітко поставленій меті;

- мати відповідний рівень складності;
- бути наближеним до реального життя;
- не старіти занадто швидко;
- мати національне забарвлення;
- бути актуальним на сьогоднішній день;
- бути складеним і оформленим так, щоб дозволяв встановлювати зв'язок з досвідом і майбутніми життєвими ситуаціями;
- давати можливість інтерпретації з точки зору учасників;
- бути вирішуваним в умовах часових рамок і індивідуальних знань, навичок і здібностей учнів;
- розвивати аналітичне мислення;
- провокувати дискусію;
- допускати різні варіанти рішень

Перш ніж провести заняття за кейс-методом, викладач повинен провести певну підготовчу роботу до заняття:

- підібрати реальний матеріал та перевірити відповідність теми кейсу вимогам навчальної програми;
- визначити основні і допоміжні матеріали для підготовки учня;
- розробити сценарій уроку, тобто змодельовати реальну практичну ситуацію;
- описати дії учасників.

Як би не був добре підготовлений кейс, але для ефективного проведення заняття необхідно підготувати *методичне забезпечення для самостійної роботи учнів та для проведення заняття*. Після підготовки кейсу і методичних вказівок викладач роздає учням матеріали за декілька днів до його обговорення.

Кейс-метод має великий виховний потенціал з позиції формування Я-концепції і розвитку особистісних якостей:

розвиток креативності;

розвиток працьовитості;

формуванні здатності до конкурентноспоможності;

формуванні готовності взяти на себе відповідальності за результати власного аналізу ситуації і за роботу всієї групи;

формуванні впевненості в собі;

формуванні потреби в досягненні;

розвиток вольових якостей, цілеспрямованості;

формуванні навичок роботи в групі;

формуванні навичок комунікативної культури;

формуванні соціально активної і життєво компетентної особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконаленню і самореалізації.

Формування Я-концепції і розвитку особистісних якостей

Принципово важливим є те, щоб теоретичний курс, на якому базується кейс, був опрацьованим [10].

Функції викладача на уроці:

- організовує обговорення кейсу;
- ділить групу на команди;
- керує обговоренням кейсу;
- забезпечує додатковою інформацією.

Функції учнів:

- розробляють варіанти рішень;
- вислуховують думки інших учнів;
- приймають колективне рішення.

Організація обговорення кейсу передбачає формулювання перед учнями

питань, акцентування уваги на обговоренні. Дуже важливо продумати тип і формулювання запитань, так як вони можуть привести до дискусій різного типу.

На основі аналізу типології запитань можна виділити 7 категорій [8,с.54-55]:

1. Направлені на пошук інформації («хто?», «що?», «коли?», «де?»).
2. Аналітичні запитання, які стимулюють діагностичне і інтерпретаційне мислення, мають вирішальне значення для досягнення того розумового стану, що спроможний для засвоєння особливо важливої інформації («чому?», «як?»).
3. Запитання, які провокують учнів розширювати і поглиблювати їх аналіз, давати позитивні відповіді і реагувати на контраргумент («чому?»).
4. Дієві запитання (типу «що Ви зробите?», «як?», «коли?», «чому?») змушують учнів приймати рішення і мати справу з процесом реалізації.
5. Гіпотетичні запитання типу «що, якщо?», які дозволяють створювати нові ситуації, що сприяють розширенню діапазону мислення.
6. Прогнозуючі запитання типу «що відбудеться?», які можуть принести користь, коли викладач знає, що відбулось фактично і скаже відповідь після дискусії.
7. Узагальнюючі запитання, які виводять учня на більш високий рівень пізнавального мислення.

Кейс із відповідної теми програми включає:

- теоретичний матеріал;
- завдання творчого характеру;
- практичні завдання;
- критерії оцінювання.

Кожен урок з використанням кейс-методу має свій початок і кінець. Початок заняття (дискусії або презентації) - це єдиний момент, коли ситуація повністю знаходиться в руках викладача. І тому потрібно скористатися ним у повній мірі, бо від того, як почнеться обговорення кейсу, залежить загальний тон, інтерес і спрямованість всього заняття. Щоб бути ефективною, навчальна стратегія обговорення повинна бути ретельно підготовлена, структурована, регламентована в часі і контрольована.

Викладач повинен прогнозувати розвиток дискусії і коректувати її хід. Обговорення потрібно використати для залучення учнів до групової роботи і створення в класі атмосфери, яка б допомагала висловлювати свою думку і захищати її перед групою.

Головне в роботі над кейсом – самооцінка учня, причому у вигляді міркувань, аргументацій, обґрунтувань.

“Кейс учня” є інструментом самооцінки власної пізнавальної творчої праці учня, рефлексії його діяльності:

- електронний підручник;
- роздруковані теоретичні відомості з теми;
- завдання практичних робіт з елементами творчого підходу;
- перелік тем для створення власних творчих робіт;
- завдання репродуктивного плану для надбання практичних навичок

Під час обговорення кейсу викладач визначає рівень знань учнів, стимулює розумову діяльність і взаємодію в процесі заняття, *формує у них творче відношення до навчального матеріалу і його засвоєння.*

Короткий підсумок заняття викладач може викласти усно або прочитати з підготовленого кейсу. Істотний вплив на учнів справляє те, як закінчилося заняття. Якщо це пройшло на недостатньо переконливій ноті, то неминучі розчарування.

Важливою проблемою навчання за кейс-методом є проблема оцінювання учнів. Вони повинні розуміти не лише технологію роботи над кейсом, а й систему оцінювання.

Використання кейс-методу повинно мати всі види оцінювання, зокрема:

- поточне;
- проміжне (найчастіше це буде модульний контроль);
- підсумкове.

Поточна оцінка стимулює учня до обговорення під час практичних або семінарських занять і допомагає керувати процесом обговорення кейсу. *Проміжний контроль* дозволяє визначити прогрес учня, а *підсумковий* – визначити рівень оволодіння курсом чи дисципліною.

Перевірка й оцінювання знань повинні здійснюватися відповідно до дидактичних принципів навчання [6].

Основні вимоги до оцінювання:

- об'єктивність, справедливе відношення до кожного;
- обґрунтованість оцінок;
- систематичність (фактор, який організує, дисциплінує учнів, формує наполегливість і спрямованість в досягненні мети);
- всебічність і оптимальність.

Підходи до створення «Кейса» можуть бути різними, в залежності від предмету, термінів його створення, віку учнів. Важливо те, що учні вчаться аналізувати власну роботу, власні успіхи; об'єктивно оцінювати свої можливості і бачити способи подолання перешкод, досягнення більш високих результатів. Їхня навчальна діяльність стає ще більш творчою і свідомою. Більш свідомою стає й відповідальність за свою працю.

Таким чином, треба визначити, що застосування викладачем спецдисциплін

кейс-методу:

- стимулює індивідуальну активність учнів;
- формує позитивну мотивацію до навчання;
- зменшує кількість «пасивних» і невпевнених у собі учнів;
- забезпечує високу ефективність навчання;
- формує певні особистісні якості і компетенції;
- дає можливість самому викладачу: самовдосконалюватись, по-іншому мислити й діяти та оновлювати власний творчий потенціал.

Приклади завдань.

Ситуація 1. Ви працюєте в столярному цеху. До вас звертається ваш сусід, який працює шофером з проханням виготовити технологічну картку на виготовлення тахлевого дверного полотна на 2 тахлі, бо він хоче зробити собі нові двері.

Ситуація 2. Ваш друг вирішив укласти ламінат. Проте ніяк не може розібратися з інструкцією для виконання робіт. Він звернувся з проханням, допомогти розібратися з технологічним процесом. Допоможіть йому! Основні питання, які його цікавлять. (1. Як підготувати основу? 2. Як підготувати ламінат до вкладання? Якому ламінату надати перевагу? Чому? Яка технологічна послідовність вкладання підлоги із ламінату плаваючим методом? Яких вимог ОП необхідно дотримуватися при виконанні робіт? Як підрахувати необхідну кількість ламінату?)

Ситуація 3. Для виконання столярних робіт у домашній майстерні друг вашого брата хоче придбати ручний електрифікований інструмент. Допоможіть йому підібрати комплект якісного і ефективного інструменту. Його цікавлять такі питання:

- Якій фірмі-виробнику ручного електроінструменту надати перевагу? Чому саме їй?
- Який набір інструментів необхідно мати для виготовлення столярних

виробів?

- Якщо інструменту рекомендованої вами фірми не буде у продажі, що робити?
- Де краще придбати цей інструмент?
- Чому краще купувати електролобзики вітчизняного виробництва?
- Які вітчизняні фірми виробники ви рекомендуєте? Чому?
- Якої потужності інструменти повинні бути?

З використання методу кейсів мною були розроблені комплексні кваліфікаційні завдання (ККЗ) з предметів :

- технологія столярних робіт (II, III, IV розряди);
- технологія робіт на деревообробних верстатах (I-II розряди);
- технологія паркетних робіт (II-III розряди).

Усі завдання на розв'язок конкретних виробничих ситуацій.

Наприклад: ви працюєте столяром IV розряду у столярному цеху . Вам необхідно описати технологічну послідовність виготовлення 8-ми тахлевого дверного полотна згідно креслення. Підрахувати необхідну кількість матеріалу. Дати характеристику необхідному обладнанню та інструментам, запропонувати безпечні умови виконання робіт. Запропонувати сучасні матеріал і технології при виконанні робіт.

Вважаю, що метод кейсів має багато спільного з методикою проведення ділових ігор. Я підготувала три уроки у вигляді ділової гри: урок – змагання виробничих бригад, урок-виробнича нарада і урок - виробнича нарада-тендер. Уроки розроблені з використанням комп'ютерних технологій. Така робота дала мені змогу переконатися в тому, що кейс метод надає гарну можливість підвищення рівня успішності та покращення якості знань учнів.

Учням тоді цікаво, коли перед ними ставляться конкретні реальні завдання.

Постараюсь коротко висвітлити методику проведених мною таких нестандартних уроків з предмету «Технологія столярних робіт».

Урок узагальнення, контролю, корекції знань і вмінь по темі « Ремонт столярно-будівельних виробів» був проведений в кінці даної теми у вигляді змагання двох виробничих бригад столярів. Перед ними ставиться реальна проблемна ситуація: відремонтувати (віртуально) двері кабінету, які просіли і погано закриваються, мали певні пошкодження біля замка. Бригади - суперники представляли на загальне обговорення розроблені заздалегідь технологічні картки на ремонт відповідно стертого порогу дверної коробки та нижньої завіси дверного полотна. Бригадири по черзі презентували техкарти на проведення відповідного ремонту. Дефекти дверей у вигляді слайд-шоу демонструвалися на екран. Члени бригади суперника намагалися знайти якнайбільше слабких ланок у змісті техкарт: черговість виконання операцій, види необхідних інструментів, способів усунення дефектів тощо. Відбувалося жваве обговорення, колективний захист своїх міркувань та ідей. Далі були проведені і інші конкурси. Наприклад, один із них – «Надайте консультацію». Для цього учні готували запитання з даної теми і треба було вирішити цілком практичне завдання: визначити види пошкоджень на запропонованому столярному виробі та методи їх усунення. Хто більш ретельно продумає процес ремонту та професійно це представить – той і є переможець.

Інший урок, аналогічний за типом, на тему *«Типи та конструкції дверних блоків»* був проведений у вигляді ділової гри – виробничої наради.

На повістці дня виробничої наради стоїть питання заміни дверей у секції гуртожитку, де проживають учні групи. Учасники гри отримують ролі представляти різні відділи фірми - замовника (коменданта гуртожитку): конструкторський, технологічний, економічний, дизайнерський, технічний та чотирьох фірм – виробників дверних блоків, які будуть презентувати свою продукцію. Через презентації фірм, які пропонують різноманітні види дверних

блоків, учні дізнаються про нові конструкції, види та сучасні матеріали на їх виготовлення. Шляхом аналізу різними відділами запропонованої продукції, обговоренню та голосуванню визначаються найкращі двері по всіх параметрах. На даному уроці учні вчаться виступати, порівнювати і аналізувати, формувати колективну думку відділу.

Урок засвоєння нових знань і умінь на тему «Характеристика круглопилкових деревообробних верстатів» я вирішила провести у вигляді – *виробничої наради-тендера*. Задумка полягала в тому, щоб учні майже самостійно проводили урок, тобто нараду-тендер.

Педагогічна суть даного уроку - сформувати професійні знання щодо видів, маркування, будови та принципу роботи круглопилкових верстатів та вміння графічно зображати їх схеми. Саме в такий спосіб підготувати їх до практичної діяльності, активізувати мислення учнів, підвищити особисту відповідальність за результати колективної праці, внести дух творчості і активності у процес навчання, виховувати інтерес до професії і предмету.

Надзадачею таких уроків є досягнення ефекту саморозвитку, самоосвіти, саморегуляції.

У процесі підготовки й проведення ділової гри, кожен учасник мав можливість для самоствердження й саморозвитку, щоб розкрити особистісний потенціал: може продіагностувати свої можливості поодиночі, а також й у спільній діяльності з іншими учасниками.

Приклад розподілення ролей серед учасників кейсу:

Дійова особа	Роль особи	Що виконує
Викладач	Директор фірми замовника	Здійснює загальне керівництво, дає настанови, слідкує за регламентом
Учень 1	Заст. директора фірми	веде нараду, надає інформацію про види та маркування верстатів, креслить схему верстата на дошці
Учень 2	Головний інженер	доповідає про будову, основні частини та принцип роботи круглопилкових верстатів
Учень 3	Начальник столярного цеху	Коментує прийоми роботи на верстатах за відеофрагментами
Учень 4	Інженер з охорони праці	Знайомить з правилами безпеки при роботі на круглопилкових верстатах
Учні 5 - 7	Менеджери фірм – постачальників верстатів	Презентують марки верстатів різних світових фірм (скрап-бук)
Учень 8	Столяр-ветеран	Висловлює думку про шанобливе ставлення до старого обладнання, важливість його збереження
Учень 9	Технічний секретар	Обслуговує комп'ютер: демонструє слайди та відео, скрап-бук
Інші учні	Інженери та менеджери фірми	Приймають участь в нараді, в обговоренні та голосуванні на тендері

Кожен етап уроку був продуманий з точністю до 1 хв. Всі презентації та скрап-бук, стоп-кадр були виконані учнями в програмі Power Point, демонструвалися відеофрагменти про наладку та порядок роботи на круглопилкових верстатах.

Особливість вивчення даної теми полягає в тому, що окрім засвоєння нових знань, учням ще треба освоїти вміння графічно зображати схеми будови верстатів, а це є для них не зовсім простим. Значно сприяє засвоєнню нового матеріалу тісні між предметні зв'язки з багатьма навчальними предметами.

Структура викладення інформації на етапі вивчення нового матеріалу логічно обґрунтована за принципом «від простого до складного». За сценарієм кейсу – «виробнича нарада-тендер» учні, виконуючи свої ролі, самі викладали новий матеріал теми згідно черги денної наради, використовуючи різноманітний арсенал наочних засобів: демонстрація слайдів на екрані, записи і рисунки на дошці, імітування робочих прийомів, перегляд відео ролика, макет циркулярки, який виготовлений учнем до уроку. Для закріплення вивченого матеріалу з метою охоплення оцінюванням всіх учнів проводиться письмове тестування. Поки викладач перевірить роботи, учні проводили тендер на придбання нового універсального круглопилкового верстата.

У рамках «тендера» проходять наступні заходи:

- презентація сучасних моделей круглопилкових верстатів різних фірм,
- виступ столяра-ветерана на захист парку старих моделей верстатів та голосування щодо визначення фірми-переможця, при цьому наголос робиться на придбання української продукції з метою налаштування учнів бути свідомими патріотами своєї країни, дбайливо ставитися до обладнання в майстерні.

Однак при всій очевидності переваг і цінностей цього методу на шляху у педагогів-новаторів можуть виникнути й проблеми і труднощі [6]. Одним з недоліків є можливість лише епізодично використовувати методику в навчальному процесі. Підготовка таких занять, порівняно з традиційними, займає більше часу не компенсуючись додатковою заробітною платнею педагогічного працівника. ПТНЗ, які розташовані на периферії, можуть мати обмежений доступ до загальної та регіональної інформації. Треба зважати і на

те, що до ПТНЗ вступають учні з різним рівнем інтелектуальних здібностей, культури, менталітету. Тому може виникати складність добору креативних груп з огляду на психологічні особливості та рівні підготовки особистості. В свою чергу, розділення навчальної групи на підгрупи різного креативного рівня може викликати ускладнення психологічного клімату учнівського колективу. Існує й загроза значної розбіжності між формальним і неформальним лідерством в навчальних групах, невірним розподілом ролей в діловій грі і, як наслідок, може бути не досягнута методична мета.

Висновки. Інтерактивні методи навчання відіграють важливу роль у сучасній професійній освіті. Їх перевага в тому, що учні професійно-технічних навчальних закладів засвоюють всі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, оцінка), в групах збільшується кількість учнів, які свідомо засвоюють навчальний матеріал. Учні займають активну позицію в засвоєнні знань, зростає пізнавальний інтерес в їх отриманні. Значно підвищується роль викладача – лідера, організатора навчально-виховного процесу. Але треба зазначити, що моделювання та проведення уроку з використанням інтерактивних методів навчання потребують, перш за все компетентності викладача, його вміння переглянути і перебудувати власну роботу з учнем. Використання методу case-study в навчанні учнів ПТО дозволить підвищити пізнавальний інтерес до навчальних дисциплін, радикально змінити ролі учасників навчально-виховного процесу, сприятиме залученню соціальних партнерів ПТНЗ до навчального процесу, розвитку дослідницьких, комунікативних і творчих навичок майбутніх фахівців столярної справи.

Список використаних джерел:

1. Г.Л. Багиев, В.Н. Наумов. Руководство к практическим занятиям по маркетингу с использованием кейс-метода [Електронний ресурс]
<http://www.marketing.spb.ru/>
2. Збірник міні-кейсів з дисципліни «Комунікативні процеси у навчанні» / ред. Л.О. Савенкової, В.М. Приходько. – К. : КНЕУ, 2009. – 343 с.
3. Миронець О.М. Використання кейс-проектів для ПТНЗ сільськогосподарського профілю / О.М. Миронець // Удосконалення управління регіональною системою професійно-технічної освіти в Україні: Інформаційно-аналітичний збірник за підсумками обласного ярмарку педагогічної та учнівської творчості професійно-технічних навчальних закладів. – Дніпропетровськ. – 2008. – С. 19-23.
4. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб./ О.М.Пехота та ін. – К.: В-во А.С.К., 2003. – 240 с.
5. Сидоренко О. Передмова // Ситуаційна методика навчання: теорія і практика / Упор. Сидоренко О., Чуба В.. – К.: Центр інновацій та розвитку, 2001.– С.7-8.
6. Шевченко О. П. Навчальний потенціал кейс-методу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/315/84/>
7. Шеремета П.М., Канищенко Л.Г. Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі / За ред. О.І.Сидоренка; 2-ге вид. – К.: Центр інновацій та розвитку, 1999. – 80с .
8. Як викладати ситуаційні справи / За ред. О.І.Сидоренка. – К.: Центр інновацій та розвитку, 1999. – 64 с .
9. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб./ О.М.Пехота та ін. – К.: В-во А.С.К., 2003. – 240 с.
10. Ситуационный анализ, или Анатомия Кейс-метода / Под ред. д-ра социологических наук, профессора Сурмина Ю.П. – Киев: Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.

